УДК 334.716.001.76:330.322

НЕКРАСОВА Л.А.
Одеський національний політехнічний університет,
доцент кафедри «Економіка підприємств», кандидат економічних наук, доцент

МОНІЧ О.В.
Одеський національний політехнічний університет,
студентка

МЕХАНІЗМ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. *У статті розглянуті проблеми інвестування інноваційної діяльності підприємств України. Обґрунтовано необхідність розробки інноваційно-інвестиційної стратегії, що обумовлено тісним функціональним взаємозв'язком інноваційної та інвестиційної діяльності. Запропонований механізм розробки стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства.*

Ключові слова: інновації, інвестиції, інноваційно-інвестиційна діяльність, стратегія інноваційно-інвестиційного розвитку.

Некрасова Л.А., к.э.н., доцент, доцент кафедры «Экономика предприятий» Одесского национального политехнического университета; **Монич Е.В.**, студентка Одесского национального политехнического университета

МЕХАНИЗМ РАЗРАБОТКИ СТРАТЕГИИ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОНОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. *В статье рассмотрены проблемы инвестирования инновационной деятельности предприятий Украины. Обоснована необходимость разработки инновационно-инвестиционной стратегии,что обусловлено тесной функциональной взаимосвязью инновационной и инвестиционной деятельности. Предложен механизм разработки стратегии инновационно-инвестиционного развития предприятия.*

Ключевые слова: инновации, инвестиции, инновационно-инвестиционная деятельность, стратегия инновационно-инвестиционного развития.

Nekrasova L.A., Ph.D. in Economics, Associate Professor, Odessa National Polytechnic University; **Monich O.V.,** student of Odessa National Polytechnic University

MECHANISM OF STRATEGY DEVELOPMENT OF INNOVATIVE INVESTMENT COMPANIES

Annotation. *The problems of investment innovation enterprises in Ukraine. The necessity of developing innovative investment strategy, which is due to close functional relationship of innovation and investment. The mechanism of the development of innovative investment strategies of the enterprise.*

Keywords: innovation, investment, innovation and investment, innovation and investment strategy development.

Постановка проблеми. В даний час, в Україні, ефективна діяльність промислових підприємств є неможливою без розробки і виходу на ринок нової продукції, а також нових технологій, використовуваних в виробництві. Це означає вдосконалення управління інноваційною діяльністю підприємства, реалізацію таких інноваційних процесів, які б забезпечували швидке реагування на зміну потреб ринку. Однак для цього необхідні значні інвестиції, яких в сьогоденні не достатньо, насамперед, через низький рівень привабливості вітчизняних промислових підприємств. Тому промислові підприємства проявляють ініціативу і шукають інвестора та переконують його вкладати кошти у свою діяльність. Успіх даного переконання залежить від рівня інвестиційної привабливості підприємства. Для вирішення цієї проблеми, керівництву необхідно підвищувати перспективність та ефективність діяльності у різних її сферах.

Аналіз публікацій. Проблеми підвищення інноваційної активності підприємств, джерел її інвестування і фінансових важелів стимулювання досить складні і багатопланові. Їх вирішенню присвячені праці таких вчених, як О. Амоша, С. Аптекар, І. Бланн, В. Геєць, М. Крупка, І. Лукінов, М. Павловський, А. Пересада, В. Федоренко та інші. Незважаючи на значний внесок учених у формування теоретичних і методичних основ інноваційно-інвестиційних аспектів діяльності підприємств, у виконаних дослідженнях не знайшли достатнього відбиття питання, пов'язані із специфікою стратегічного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю в умовах обмеженості фінансових ресурсів і оцінки можливостей залучення інвестицій за джерелами.

Мета статті – дослідження основних проблем інвестування інноваційної діяльності підприємств та розробка методичних підходів щодо стратегічного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення стійкості економічного розвитку потребує від підприємства прогнозування тенденцій і всебічного врахування сигналу ринку, дій конкурентів, постачальників, стан ведення бізнесу в макроекономічному середовищі.

У відповідності з теорією М.Портера, розвиток конкурентоспроможності залежить від факторів виробництва, інвестицій, інновацій. Одним із найважливіших умов забезпечення ефективної діяльності та економічної стійкості підприємства на тривалий період являється його інноваційна активність.

Під інноваційною діяльністю промислового підприємства розуміють процес, направлений на втілення результатів наукових досліджень та інновацій або інших науково-технічних досягнень:

- в новий чи удосконалений товар, який реалізують на ринку;
- в новий чи удосконалений технологічний процес, використаний в практичній діяльності.

Здійснення інноваційної діяльності на українських промислових підприємствах на даний час є недостатньо активним, щоб піддержати конкурентоспроможність на належному рівні. Так, наприклад, за 2000-2012 роки питома вага технологічних інновацій, практично не змінилася, залишившись на рівні 10 – 17%. В той час, як в Німеччині даний показник складає близько 70%, Бельгія – 60%, Швеція – 50%. Значення цього показника залишається також низьким і по окремим видам економічної діяльності: в виробництві машин і обладнання 15,5%, виробництво електрообладнання - 27% і та ін.[6]

Із вище розглянутих статистичних даних можна зробити висновок, що на Україні вкрай низький ступень залученості промислових підприємств в інноваційний процес, що говорить про необхідність формування інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку промислового комплексу.

З вище сказаного виникають дві проблеми. З однієї сторони, за словами експертів, проблема постає в тому, що більше 750 інноваційних проектів розроблені в Україні, але немає кому підтримати наші промислові підприємства. З іншої сторони, що інвестори готові профінансувати та підтримати проекти, але ж про них відсутня інформація. Таким чином, фінансування інноваційних проектів стримує те, що недостатньо інформації про складові всього процесу просування інновацій.

В даний час йде активний процес з розробки та здійснення різних заходів, покликаних надати позитивний вплив на розвиток науки та інновацій в Україні. Урядом прийнято важливу стратегію інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки. Дана стратегія має системний характер, охоплює широкий спектр проблем в галузі науки та інновацій в Україні.[1]

Таким чином, інноваційний процес є важливою особливістю сучасного економічного зростання. Логічно стверджувати, що ефективність інноваційного процесу тісно зв’язана з ефективністю «залучення» нового знання в господарську практику.

Як показує світовий досвід, інноваційна активність підприємства може стати одним із основних умов формування його конкурентоспроможності, стратегічної перспективи, утримання та розширення ринкової ніші. Навіть успішні на даний момент підприємства, але які не займаються інноваціями, рано чи пізно все ж зіткнуться з труднощами, у з в’язку з тим, що ринок вимагає постійного оновлення, особливо коли мова заходить про конкурентоспроможність. Проте варто відзначити, що досягнення істотних результатів у розвитку інноваційної сфери серед підприємств України найближчим часом представляється проблематичним. Причиною є існування низки факторів, що стримують інноваційну активність, основними з яких є:

- відсутність серйозного досвіду ведення інноваційної діяльності на підприємствах України;
- слабка правова база, що регулює інноваційну діяльність;
- відсутність основних понять, що визначають суб’єкти інноваційної діяльності;
- відсутність економічних механізмів розвитку інноваційної діяльності на підприємствах, в тому числі грамотно обраної стратегії і застосування сучасних методів планування інноваційної діяльності;
- відсутність цільової підготовки фахівців, спрямованих на розвиток інноваційної діяльності;
- проблеми, пов’язані з підготовкою і закріпленням кваліфікованих кадрів на підприємствах;
- застаріла технологічна база;
- тривалий період окупності нововведень;
- відсутність працюючих центрів трансферних технологій.[3]

Статистичні дані за останні роки показують, що найбільш значними факторами які здержують інноваційну діяльність підприємств, являються насамперед, економічні фактори. На першому місці по даному показнику знаходиться такий економічний фактор, як недолік власних грошових коштів для розробки і виведення на ринок нової продукції. Експерти відмітили його як основний фактор, який перешкоджає здійсненню інноваційної діяльності. Потім йдуть такі фактори як висока вартість нововведення, відсутність фінансової підтримки держави, низький інноваційний потенціал організації, високий економічний ризик та тривалий термін окупності нововведення. Таким чином експерти віднесли до найбільш значного фактору – економічний.[6]

Найважливіше завдання, що стоїть в даний час перед нашою країною, є здійснення інвестиційної діяльності, спрямованої на створення нових і модифікованих, високотехнологічних наукоємких виробництв з високою часткою доданої вартості. Як відомо, саме інвестиції здатні нові знання і винаходи зробити наукомістким затребуваним продуктом.

І при цьому завданні важливо знайти таких інвесторів, які в сучасних умовах не тільки нададуть фінансові кошти, а й візьмуть на себе зобов'язання з технічного переозброєння підприємств, забезпечать збут готової продукції. Українським підприємствам потрібні насамперед не «спекулянти - інвестори», що приходять

не на довго та як правило з метою наживи, а стратегічні, які несуть відповідальність за підприємство, створюють додаткові робочі місця, насичують ринок товарами і послугами, вирішують різні проблеми.

В даний час для реконструкції та технічного переозброєння виробництва, оновлення обладнання українські підприємства використовують як власні, так і залучені ресурси. І в ряді випадків перевага віддається першому, так як при цьому не виникає боргових зобов'язань і витрат, пов'язаних з їх обслуговуванням. Разом з тим, розраховувати на самофінансування можуть тільки підприємства з високими доходами.[2]

Ми можемо стверджувати, що в якості реального грошового ресурсу для інноваційної діяльності організацій в основному може розглядатися прибуток. Створити в нашій країні таку економічну ситуацію, при якій господарюючі суб'єкти мали б можливість отримувати державну допомогу для технічної модернізації, це має бути одним із пріоритетних напрямів державної політики .

У світовій практиці власні ресурси підприємств і галузей, які спрямовуються на фінансування інновацій, ефективно доповнюються кредитами банків з наданням податкових пільг. У активізації НДДКР в нашій країні позитивну роль могли б зіграти кредити під витрати незавершеного виробництва з науково-дослідними роботами. Вони не вимагають застави матеріальних цінностей до закінчення робіт і здачі їх замовнику за планом за умови одноразової оплати .

Однак, коли власних грошових коштів не вистачає для здійснення інноваційних розробок, підприємства змушені залучати фінансові ресурси із зовнішніх джерел. Проте, залучення коштів із зовнішніх джерел характеризується цілим рядом перепон для підприємства, наприклад, дуже обмеженими обсягами і конкурсною основою бюджетного фінансування, високими ставками по позиковому фінансуванні.

У зв’язку з цим найважливішою науковою проблемою являється вивчення і обґрунтування джерел і методів фінансування інноваційної діяльності. Дана область знань являє собою не до кінця досліджену сторону економічних відносин в нашій країні. Наявні розробки посвяченні окремим елементам самого фінансового механізму інноваційної діяльності, наприклад, з питання кредитування, бюджетного фінансування, інвестування, регулювання ринку інновацій. В той час, як питання формування і функціонування комплексної системи методів і факторів фінансування інноваційної діяльності, включаючи специфіку промисловості і особливості самої інноваційної діяльності як процесу, поки недостатньо вивченні. Головною проблемою в даній області являється відсутність єдиного тлумачення і розуміння таких важливих категорій як фактори, методи і форми фінансування інноваційної діяльності.

В визначенні факторів і методу фінансування великий акцент робиться на інвестиційну складову процесу розробки і виводу на ринок нової продукції.

При цьому основним недоліком визначення факторів і методу фінансування являється те, що при трактовці понять не враховується фактори невизначеності і ризику інноваційної діяльності, котрі, як показують дослідження, являються найбільш значними бар’єрами по здійсненню інноваційної діяльності. [4]

Інноваційний прогрес в Україні повинен мати реальну фінансову базу, якою можуть служити кошти організацій , що знаходяться в їх повному розпорядженні після сплати податків.

На нашу думку, необхідно забезпечити насамперед стабільність податкового законодавства, стимулювання внутрішніх та зовнішніх інвестицій в інноваційну діяльність суб'єктів господарювання в Україні. Механізм оподаткування та пільговий режим щодо вітчизняних підприємств повинен бути спрямований у першу чергу на розвиток інноваційно-інвестиційних процесів, підтримку підприємництва, забезпечення збалансованості ринкових механізмів, розвиток малого бізнесу та демонополізації виробництва. Можливо запропонувати пільги щодо оподаткування суб'єктів господарювання.

Впровадження запропонованих заходів щодо пільг оподаткування суб'єктів господарювання дозволять їм ефективно використовувати насамперед внутрішні та залучати зовнішні інвестиції в інноваційну діяльність українських підприємства та швидше вийти з інвестиційної кризи.

Забезпечення ефективного інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства потребує ряд роботи направленої на інноваційно-інвестиційну діяльність. Для забезпечення конкурентоздатності і розвитку підприємства потрібно розробити стратегію розвитку.

Формування механізму розробки стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства представлено на рис. 1.

Стратегія – це цілеспрямований план дій з управління об’єктом в довгостроковій перспективі, який має узагальнений характер і заснований на певній концепції, програмах і діях для досягнення поставлених цілей і виконання місії організації. [3]

Стратегію розвитку підприємства можна розглянути як сукупність дій, необхідних для забезпечення розвитку підприємства на основі вибору критеріїв підвищення його інноваційного потенціалу.[3]

Стратегія інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства вкрай необхідна для залучення інвестицій, впровадження інновацій, відновлення конкурентоспроможного виробництва. Для цього інноваційно-інвестиційна стратегія підприємства повинна мати комплексність, цільову спрямованість, безперервність і містить чіткий напрям розвитку підприємства на довгострокову перспективу. [3]

Процес вибору найбільш раціональної стратегії розвитку підприємства в конкретних умовах господарювання основане на результатах оцінки всіх форм інноваційної діяльності. Найбільш важливими факторами ефективності стратегії розвитку являються: інноваційний потенціал підприємства; гнучкі організаційні форми; процеси навчання, направленні на накопичення специфічної компетенції по результатам аналізу зовнішніх і внутрішніх факторів; наявність ресурсів, відповідають потребам розвитку підприємства.[5]

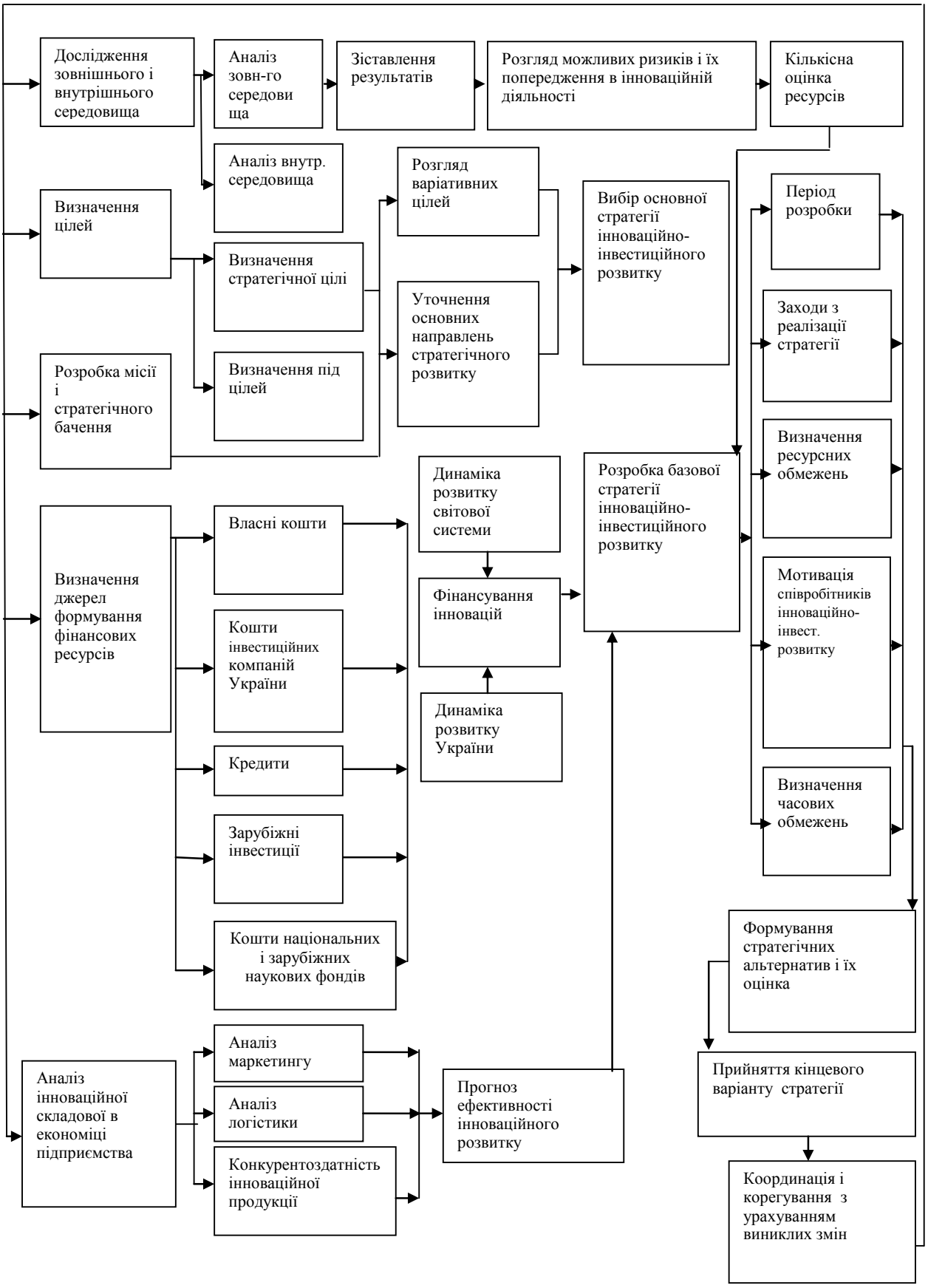

Рис. 1. Формування механізму розробки стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства

Стратегічне управління науково-інноваційним потенціалом підприємства включає в себе механізми фінансово-економічної, інформаційної, кадрової, технологічної та іншої підтримки. Економічному розвитку підприємства сприяє наявність значного науково-технічного потенціалу регіону, основу якого складають

науково-дослідні інститути та наукові організації, великі промислові підприємства, освітні установи вищої освіти. [3]

Дивлячись на рис. 1, можна сказати, що представлений механізм розробки інноваційно-інвестиційного стратегії підприємства дозволяє здійснювати всі необхідні дії з формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства з урахуванням змін, які відбуваються в зовнішньому середовищі підприємства і світових тенденцій. Використання комп'ютерних інформаційних технологій, а також своєчасне коректування дозволяє підприємству зменшити ризиків інноваційно-інвестиційної діяльності.

Основні напрями стратегії фінансування інноваційних розробок наступні:

- зміцнення уже існуючих і формування нових конкурентних переваг;
- поєднання таких дій одночасно в направленні конкуренції та співробітництва;
- спланувати довгостроковий характер дій;
- облік реальних фінансових можливостей компанії;
- дотримання норм чинного законодавства.

Виділяємо такі організаційні етапи:

1) прийняття рішень про розробку інвестиційної програми, яка направлена на зміцнення конкурентних переваг підприємства;
2) стратегічний аналіз конкурентних переваг підприємства;
3) розробка інвестиційної програми компанії;
4) визначення організаційної концепції прямого інвестування;
5) оцінка інвестиційної стратегії;
6) реалізація стратегії.

Такі наукові етапи логічно виходять із створеної теорії інтелектуального труду як системи основних ідей, дає цілісне уявлення про закономірності інноваційно-інвестиційного процесу і істотних зв'язків високопродуктивного обладнання і нових технологій підприємства.

Висновок. Запропонований механізм розробки інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку підприємства надасть змогу навіть в сучасній фінансово-економічній ситуації українським підприємствам знаходити інвестиції для інноваційного розвитку. Це дозволить промисловим підприємствам підвищити свої конкурентні позиції та покращити міжнародний імідж України на світовому ринку.

Список використаної літератури

1. Лапко О.О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання/О.О.Лапко. –К.:ІЕП НАНУ,1999. – с.253.

2. Ковальчук С.С. Інноваційна діяльність як пріоритет економічного розвитку України/ С.С.Ковальчук// Фінанси України. – 2004. – №7. – с.96-103.

3. Кривенко Л.В. Інноваційна стратегія економічного розвитку як ключовий імператив загально державної політики/Л.В.Кривенко//Вісник інституту економічного прогнозування.-2004.-с.3-8.

4. Провайдинг інновацій: Підручник/За ред. М.П.Денисенка. – К.:Вид-во «Професіонал», 2008. – с.448.

5. Козик В.В. Можливості та проблеми формування інноваційних структур/В.В.Козик// Регіональна економіка.-2005.- с.195-202.

6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. (Електронний ресурс). – Доступний з: http://http://www .ukrstat.gov.ua/.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2014